

HUSNIJA DELIĆ:

»Ej, naš Huso!«

Pokaži dlani, pa ti povem kdo si!

Husnija Delić, 47-let šteje, ima trde, žuljave dlani.

To sem občutil prvič pri stisku njegove roke ko sva se pozdravila in drugič, ko sem ga gledal kako v skladišču delovne organizacije Jub v Dolu pri Ljubljani kot transportni delavec preklada vreče in sode s surovinami.

Husnija je doma iz Bosne, vas Tržec, občina Cazin.

»V Sloveniji sem peto leto, stalno v Jubu. Moja Selima mi je rodila šestero otrok: 4 sinove in dve hčerki. V Tržcu imamo hišico in 4 hektarje obdelovalne zemlje. Toda, s čem, bratec, nahraniti lačna usta. Poiskal sem si delo izven rojstnega kraja, daleč od doma. Najprej v Liki, potem v Nemčiji in sedaj v Sloveniji, v Ljubljani.«

Kogarkoli bi od 233 zaposlenih v Jubu vprašali za Husnija Delića, vsi po vrsti bi dejali, da je človek dober kot kruh, priden delavec in da mu ni para. Navadno rečejo kar: naš Huso!

Kakorkoli dela, dela hitro in natančno. Samo od časa do časa se zdravna, da se oddahne, obriše potno čelo...

»Delo ni niti lahko, niti težko. Kakšnikrat moji tovariši in jaz spustimo v enem dnevu skozi roke celih 50 ton surovin. Prišel sem, da bi pošteno delal in dobro zaslužil in nič mi ni odveč. Zadovoljen sem. Stanujem v Jubovem samskem domu v Klečah. Zajtrk in toplo malico imamo kar v podjetju, kosilo in večerjo pa si kuhamo sami. Z mano v Jubu sta namreč zaposlena tudi moja sinova Zahid, star 22 let, in 18-letni Esad. Mlajši stanuje na drugem koncu v Zaborštu. Zahid in jaz greva pogosto domov obiskat družine. Starejši je namreč poročen in ima že

otroka. »Vsak vikend, razen na delovno soboto, se delavci iz Slovenije vozijo s posebnimi avtobusi v Bosno.

»Vprašaj kako se počutim v Sloveniji? Še kar. Toda jezik mi dela preglavice. Lažje mi je, bratec, prekladati vreče in sode kot se pogovarjati v slovenščini. V glavnem se vsi delavci razumemo.«

Husnija mi je za slovo še pristavil:

»Samo, da se dokopljem do starostne pokojnine, pa mirna Bosna!«

IVAN ŠUČUR

ROMAN PLESEC:

Delo mora osrečevati

Bilo je pusto dopoldne. Kljuko na Skupnosti za zaposlovanje so si podajali megljeni obrzi. Najbolj živahno je bilo pred dvema oglasnim deskama. Zastekleni seznanji so nekaterim budili upanje, drugim pa spremenili pusto dopoldne v še bolj brezupen in brezciljen dan – brez zaposlitve. Petindvajsetletni ROMAN PLESEC tudi tokrat ni našel med spiski delovnih organizacij, ki potrebujejo kakšno delovno moč, nič primerne zase.

Septembra leta 1981. je diplomiral na ljubljanski Filozofski fakulteti iz primerjalne književnosti in sociologije. »Študij že sam zase ne usposobi človeka za kakšno prav konkretno delo,« je dejal Roman. »Lahko bi delal povsod ali nikjer, za komparativiste opravila in naloge niso opredeljene.« Zato je Roman takoj po končanem študiju zagrabil za prvo priložnost, ki mu je bila ponujena. Postal je učitelj podaljšane bivanja na osnovni šoli Marjan Novak – Jovo na Viču. Ker je bil na delo sprejet za določen čas, mu je delovno razmerje po dveh letih in pol ravno

med sluzenjem vojaškega roka-poteklo. Ko se je konec decembra vrnil iz vojske, je tri mesece prejel denarno nadomestilo za primer brezposelnosti, zdaj pa živi z denarno pomočjo 7.500 dinarjev.

Še sreča, da je poročen in da prispeva v gospodinjstvo blagajno njegova žena dvakrat toliko. Nuša, njegova žena, ki ga, kadar le more, spremlja na Skupnost za zaposlovanje, mi je zaupala, da bo njuna triletna hčerka Ana kmalu dobila bratca ali sestrico. Nova lačna usta, ki rastejo pod Nušinih srcem, še ne slutijo kakšne skrbi pestijo mamico in očka vsak dan. Tudi mlada starša upata, da bo Roman dobil zaposlitev preden bo prišel na svet nov družinski član.

Kaj bi Roman lahko in kaj bi rad delal? Ker obvlada ruščino in angleščino, bi bil lahko korespondent v zunanjetgovinski delovni organizaciji, lahko bi tudi učil na šoli. Najbolj pa bi ga veselilo, če bi mu rezala kruh kakšna kulturna ustanova. Napisal jo preko dvajset prošelj, med drugim na Viba film, v Držav-

no založbo Slovenije, na ljubljanski Radio in televizijo, v Mladinsko knjigo, v Dom Ivana Cankarja in za knjižničarja na šole. Pa ga niso poklicali niti na pogovor.

Ko se je odločil za študij na Filozofski fakulteti o svoji zaposlitvi ni razmišljal. Kdo bi vedel za delo, ko še študirati ni začel. »Vedeli, smo da je družboslovec preveč,« je dejal Roman. »A vsak se je zanašal, da bo že kako in da se eden več ali manj ne bo nikjer poznal.« Kljub temu mu ni žal, da je, kar je. Na skupnosti za zaposlovanje brezposelnosti s takšno izobrazbo skoraj ni, kar pomeni, da so vendarle dobili delo.

Zaenkrat se verjame, da bo delal to, kar ga veseli in za kar se je izsolal. Šele tisti, ki jim gre zares za nohte in ki nikakor ne dobijo zaposlitve,

se odločijo za prekvalifikacijo. Pred kratkim so nekaj deklet, ki so že od leta 1977 čakale na zaposlitev, presmerili na študij obramboslovja, ki ga bodo opravljale ob delu. Roman bi problem nezaposlenosti mladih rešil predvsem tako, da bi poslal v pokoj tiste, ki za to izpolnjujejo pogoje. Predvsem v kulturi se mladi težko uveljavijo.

Roman še ne preiščuje, da bi prijel prav za vsako ponujeno delo, saj v tem primeru tudi denarne pomoči ne bi več prejemal. Pa še vsak dan znova bi bil nezadovoljen, ker bi moral početi tisto, kar ga ne veseli. »Delo mora človeka osrečevati,« pravi Roman. Ko smo se poslavljali, dopoldne ni bilo več tako pusto in megljeno.

VIDA PETROVČIČ

JANEZ VELEPEC:

Kava krog in krog

Janezu Velepču bi njegov poklic danes verjetno marsikdo zavidal. Praži kavo v Embi. Že devetnajsto leto je Janez pomemben člen v verigi proizvodnje kave, ki nam vsem nudi toliko užitek. Janez je tisti, ki ga nevede pohvalimo, ko pomislimo, kako dobro je kava tokrat sprazena.

»Danes je delo še enkrat lažje, saj je praženje popolnoma avtomatizirano,« pravi naš sogovornik. »Ko sem začel, pa je bilo vse delo ročno. Delala sva z Nežko Učičevič, ki je že v pokoju, zdaj pa kavo sprazim sam, pomaga mi le delavec, ki dospiva kavo. Najprej je treba nastaviti ustrezen program praženja, potem pa le spremljam, če teče vse v redu. Kavo pražimo pri 210 do 215 stopinjah Celzija, nato jo popolnoma ohladimo in pošljemo v zbiralne silose. Teh je šest, v vsakem je druga vrsta kave. Sledi mešanje kave, ko glede

na recept dajemo določene količine posameznih vrst kave, nato pa smo že pri pakirnih strojih, embaliranju in poti k potrošnikom.«

Tako preprosto je torej vse skupaj. Le da so nekdanje roke sprazili samo po kakšnih šest šestdesetkilskih vreč na teden, danes pa se pogovarjajo o nekaj tonah na dan – smo pač postali narod ljubiteljev kave. Janezu je seveda nikoli ne zmanjka. »Rad jo imam, popijem pa je v naši jedilnici le toliko, kot je dobro za zdravje. Mislim, da je »kofe« pri nas vendarle že prevelika razvada...«

Doma je v Beričevem, kjer za hobi obdeluje tudi nekaj zemlje (so že taki časi, da mora tudi hobi prispevati k družinskemu proračunu), v delovni organizaciji pa vodi delavski svet. »Rad imam delo, saj mi pomeni neko zadovoljstvo, na eni notranje, na drugi pa sem

zadovoljen tudi v kolektivu, v družbi. Ni nas prav veliko v Embi, zato se dobro razumemo in v veliki večini tudi zelo zavzeto delamo. Vsem nam je jasno, da so težki časi in da bomo izplavali le z boljšim delom. Prav vsak lahko naredi še kakšen izdelek, še kakšen kilogram več. Izboljšamo lahko organizacijo dela, bolj se lahko

potrudimo pri strojih, pa bo šlo. V delavskem svetu pa skušamo vedno najti najboljše pot, razpravo o odločitvah želimo prenesti med ljudi, vsakomur razložiti posamezna vprašanja, da bi se potem lahko odločali.«

Tako pravi Janez Velepč, ki je v Embi preživel tudi težke

trenutke, ko je v pražarni zaradi pomanjkanja kave zmanjkalo dela. Takrat je poprijel pri stroju za izdelovanje Benka, kjer še zdaj rad dela, kadar ni njegovega »kofeta«. Malo je pri nas pražarjev kave, vendar upajmo, da jih lahko sodimo po Janezu Velepču...

STANE DROLJIC

EMA BOBNAR:

32 let zvestobe

Ema Bobnar ima 32 let delovne dobe. V Iskri se je zaposlila kot mlado dekletko in kot vse kaže ji bo ostala zvesta do upokojitve. Zadnja leta je voditeljica reprografske službe v Iskri-elektrozveze, TOZD SPS. Živi v Omahnovi ulici v KS Stožice. O njenem življenju in delu sva klepetali kar zunaj na njenem vrtu, saj je pomladno sonce že toplo grelo.

Sprva ji je bilo malce nerodno. »Zakaj ste za pogovor izbrali prav mene, saj nisem nič posebnega, me je skušala odvrniti od intervjuja. Potem je le pristala. Floke je imela čisto črne od prsti, saj sem jo zmotila sredi vrtnarjenja. Mož Brane, ki je invalidski upokojenec, vrta ne more obdelovati, čeprav je prav tako zaljubljen v zemljo kot

Ema. Ni več čisto zdrav in v njegovih rokah ni toliko moči kot v Emini. A kar gre, nič se ne pritožujeta. In se tudi nikoli nista, čeprav že vse življenje skromno živita.

Pravzaprav se imenitno razumeta. Ema hodi v službo, mož Brane pa doma gospodinji. Pospravi in ko pride žena iz službe domov, jo na mizi že čaka kosilo.

Ema ima svoje delo zelo rada, počasi pa postaja utrujena in živčna. V službi namreč skrbi za razmnoževanje dokumentacije, raznih samoupravnih sporazumov, aktov in drugih pomembnih dokumentov. Teh pa je v Iskri veliko. A kaj, ko vsi pridejo zadnji hip in bi hoteli preslikane »papirje« že včeraj. »Včasih nas je tu delalo 14,

sedaj smo samo 4, saj varčujemo tudi pri delovnih močeh,« je povedala Ema Bobnar. »To seveda pomeni, da moramo tisti, ki smo ostali, hitreje in več delati. Če sem čisto odkrita, bi šla kar rada v pokoj. Če bi se dalo predčasno upokojiti, bi svoje mesto odstopila mladim, tistim, ki so polni energije, na začetku življenja in za ustvarjanje družine nujno potrebujejo delo,« je poudarila.

»Žal pa bi danes večina mladih rada sedela le po pisarnah, saj jih je le malo pripravljeno delati v proizvodnji in se lotiti tudi takšnega dela, ki ni tako v časteh. Jaz ne razumem, da toliko delovnih organizacij išče čistilke, železničarje, rudarje itd., pa se tega nihče ne loti. Zakaj ne, saj je vsako delo častno! Pa četudi ima nekdo visoko izobrazbo, bi lahko čistil. Bolje se je oprijeti enega dela, kot biti brez zasluzka in obremenjevati starše ali socialne ustanove.

Pa skoraj nihče noče v službo v drug kraj. Včasih ni bilo lahko. Morali smo za delom, pa čeprav iz Ljubljane naprimer v Mursko Soboto, če so nas tam potrebovali. Sedaj pa je prav nevzdržno, saj je na primer zdravnikov v bolnišnicah preveč, po zdravstvenih domovih – še posebno daleč od večjih mest – pa veliko premalo, je kar jezno povedala naša sogovornica.

»Čeprav kar naprej kritiziramo našo stvarnost, pa vseeno kar dobro živimo,« je dodala. »Midva z možem res nisva bogataša, a gre. Jaz zaslužim približno 17.000 din na mesec, mož dobiva nekaj nad 7.000 dinarjev pokojnine. Če bi imela majhne otroke, bi bilo težko, a najin sin je že poročen in samostojen. Midva pa imava še vrt in tako veliko zelenjave kar sama pridelava. To naju rešuje, pa še lepo je biti na zraku. Kar veselim se že upokojitve, čeprav vem da mi bo sprva po delu in kolegih dolgčas. Več

bom vrtnarila, hodila po gobe in imela več časa tudi za svojega vnuka. Lotila se bom tudi pletenja in končno se bom pošteno naspala,« je v smehu povedala.

»Pa še to zapišite, mi je predlagala. »Po službah si ljudje premalo pomagamo. Pravega tovarštva ni več, vsaj takšnega ne kot je bilo prva leta po vojni. Vsak dela samo tisto, kar je v njegovem delokrogu, vsak gleda samo nase. To človeka mori, to ga dela nesrečnega, nezadovoljnega. Ni lepo gledati nekoga, ki drži roke križem, ti pa se utapljaš v delu. Mar ne bi bilo lepše, če bi si več pomagali? Tako pa vsak misli, da novci padajo kar sami iz zraka, da za zaslužek ni treba nič storiti oziroma le tisto najnujnejše. Če bi bili vsi malo bolj zavzeti pri delu, bi prav hitro premagali vse tegobe, ki nas sedaj zares pestijo,« je sklenila Ema Bobnar.

NEVA ŽELEZNIK